



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

Cap. XIII. De Officio Defunctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

CAPUT XIII.
DE OFFICIO DEFUNCTORUM.

§. I.

*Cur oremus pro defunctis. Quædam de Purgatorio. Quæ
peccata in eo puniantur. Voces purgantium
animarum.*

I. **N**ON sine causa mater Ecclesia spiritum habens sponsi & Dei sui, post solemnem officii divini recitationem specialem pro defunctis cursum instituit. Omnes enim filios pari complectens amore, postquam Dei Optimi Maximi erga viventes beneficia debitis gratiarum actionibus diu noctuque celebravit, misericordes oculos ad eos convertens, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis, eorum etiam spiritus æterno Regi, cui omnia vivunt, devota precum solemnitate commendat. Non omnes Ecclesiæ filii, quibus data potestas est hæredes fieri vitæ æternæ, post ultimam vitæ hujus clausulam transire statim merentur ad patriam. Pauci omnino, quos Deus insigniter prædestinavit, in suavissimo ipsiusmet Dei osculo moriuntur, qui baptismalis innocentiae candorem usque ad finem vitæ illibatum conservarunt. Cæteri salvi quidem erunt, sic tamen quasi per ignem. Hanc Catholicam veritatem aptissimo ædificii paradigmate illustrat (a) Apostolus. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur, & unius-*

a. I. Cor. 3. 11.

cujusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod superædificavit, mercedem accipiet: si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Hanc metaphoram communi calculo approbatam de anima fidei, deque igne purgatorio explicant sancti Patres. Fundamentum Ecclesiæ & cuiusque Ecclesiæ filii, Christus est, fidesque viva per charitatem, super quam alii aurum, argentum, & lapides pretiosos, alii vero lignum, fœnum, & stipulam superædificant. Aurum, ait D. (b) Thomas, charitas est; argentum sapientia, & contemplatio, lapides pretiosi sunt aliæ virtutes: è contrario lignum, fœnum, & stipula peccata levia, & venialia sunt, quibus per vanitatis studium inficitur mens. Nec enim de mortalibus hic sermo est, quæ ipsum destruunt vivæ fidei fundamentum. Coacervant in anima sua res cremabiles, inquit (c) Eckbertus Schonaugiæ Monachus, qui se non custodiunt à levioribus culpis, velut est otiosus sermo, risus, & joci, ira, vana lætitia, excessus in cibo, & potu, & hujusmodi quotidiana peccata, quæ capitalia non dicuntur. Hi ligna, fœnum, stipulam aggregant super fundamentum suum, & hæc excoquenda sunt per ignem. Clarius (d) Augustinus, Ligna, fœnum, & stipula non absurdè accipi possunt rerum secularium, quamvis licitè concessarum tales cupiditates, ut amitti sine animi dolore non possint. Cum autem iste dolor urit, si Christus in corde fundamenti locum habet, id est ut ei nihil anteponatur, & malit homo, qui tali dolore uritur, rebus quas ita diligit magis carere quam Christo; per ignem fit salvus. Si autem res hujusmodi temporales, ac sæculares tempore tentationis maluerit tenere quam Christum, eum in fundamento non habuit, quia hæc priori loco habuit, cum in ædificio prius non sit aliquid fundamento. Purgatorium igitur

b D. Thomas *ibid.* c Eckbert *serm.* 9. adv. Catharos. d August. *Ench.* ad Laurent. cap. 68.

ex doctrina Ecclesiæ locus est, in quo animæ tempo-
 raria pœna plectuntur, quæ in obitu, nec ob morta-
 lem culpam à Dei gratia, & amore sunt exclusæ, nec
 aded defæcatæ, ut confestim ad conspectum Domini
 possint admitti: (e) *nihil enim coinquinatum intrabit in re-
 gnum cœlorum.* Eleganter (f) Origenes : Non omnes
 purgantur eo igne, qui de altari assumitur. Aaron gur-
 gatur illo igne, & Isaias, & qui sunt similes illis. Alii
 verò, qui non sunt tales, alio igne purgabuntur. Timeo
 ne illo, de quo scriptum est : *Fluvius ignis curcebat ante
 ipsum.* Iste ignis non est de altari. Qui de altari est ig-
 nis, ignis est Domini, qui autem extra altare est, non
 est Domini, sed proprius est uniuscuiusque peccan-
 tium : de quo scriptum est, (g) *Ambulate in igne ve-
 stro, & in flamma, quam accendistis vobis.* Ided illum
 ignem sapientem vocat (h) Paulinus Nolanus Epif-
 copus, quia id tantum comburet in nobis, quod com-
 bustione dignum reperiet.

II. Vacantis operæ fuerit plures congerere ratio-
 nes, proferre testes, coacervare Scripturas ad hanc
 veritatem astruendam Ne tamen hac etiam in parte
 eruditi lectoris curiositati deesse videar, sanctos Pa-
 tres & Doctores orthodoxos rem istam petraçtantes
 in fine capituli indicabo. Sunt autem duo, quæ sup-
 pono, & Purgatorium esse, & vivorum suffragia de-
 functis ad expianda peccata in eo detentis prodesse.
 Quæ duo fidei documenta cum certissimi sint, tran-
 seundum nobis est per affectum miserationis ad eos, qui-
 bus juncti fuimus per humanitatem. Vadam ait (i)
 Bernardus, in regionem istam, & videbo visionem
 hanc grandem, quomodo pius pater glorificandos fi-
 lios in manu tentatoris relinquat; non ad occisio-
 nem, sed ad purgationem; non ad iram, sed ad mi-

e Apoc. 2. 1. 27. f Orig. Hom. 9. in Levitic. g Isa. 50. 11. h Paulin. Ep. 9. ad
 Severum Sulpitium. i Bernard. serm. de quinque negotiationibus.

fericordiam; non ad destructionem, sed ad instructionem: ut jam non sint vasa iræ apta in interitum, sed vasa misericordiæ præparata ad regnum. Surgam ergò in adjutorium illis, interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam. Satisfaciam sacrificio singulari, si sorté videat Dominus, & judicet, ut laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. His enim, & hujusmodi officiis potest eorum pœnitentia refecari, finiri labor, destrui pœna. Hac tanti viri exhortatione animati percurramus & nos regionem istam, videamus quid fiat in ea: qualiter benignus pater filios examinat, sicut examinatur argentum: ducit per ignem & aquam, ut educat in refrigerium.

METRUM XXVII.

Vos avernales lacus, stygisque squalentes specus,
 Tanari tristes hiatus, ac inamœnum chaos,
 Vos gementum dira regna, Ditis obscure domus,
 Semper orbis orbis, infames paludes tartari,
 Igneis quæ fluctibus manes rotatis noxios:
 Vos sorores dissolutis concita serpentibus,
 Quæ cruentis fœda pœnis vindicatis crimina:
 Vos furoris administri, queis severa Numinis
 Conterit reos manus, sevisque castigat modis:
 Si quid in surdo igne voces prævalent viventium,
 Huc adeste, & immitis pandite citò portas stygis.
 Pandite horrendos sinus, liceatque mœstifica obstitum
 Noctem ditem cernere: liceat lacunas sulphure,
 Fœtidaque pice plenas intueri: ubi vindex
 Pœna justè noxiorum sævit in præcordiis.

III. (k) Cruciantur nimirum animæ Deo dilectæ, ita exigente justitia, immanissimis tormentorum generibus, donec culpas eluant, quæ tametsi veniales, culpæ tamen sunt. Noctem illarum tenebrosus turbo

k Job. 3. 5. 6.

possidet, non computatur in diebus anni, nec numeratur in mensibus: obscurant eam tenebræ, & umbra mortis, occupat eam caligo, & involvitur amaritudine. Et quod omnium malorum supremum est, projectæ sunt interim à facie Dei, ab ejus felicissima visione ad tempus exclusæ. *In momento indignationis*, dicit Dominus per (l) Isaiam, *abscondi faciem meam parumper à te, paupercula, tempestate convulsa, absque ulla consolatione*. Quale enim gaudium illis erit, qui lumen cœli non vident, qui dulcissima increatæ lucis claritate non fruuntur? (m) *Obsecro ut videam faciem Regis*, dicebat ille sanctissimi patris degener filius. Idè tot pœnis cruciatæ clamant ab imis tormentorum sedibus, si fortè sit aliquis cujus viscera acerbissimis fratrum querelis moveantur, qui considerans contritionem filiaë populi sui audiat ploratum, & ululatum multum, atque infixis in limo profundi manum porrigat adjutricem. (n) Penetrabo igitur omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino. Descendam vivens in infernum, & videbo utrum clamor, qui venit ad me, verus sit, an non est ita, ut sciam. Videbo, inquam, utrum cuncta prospera sint erga fratres meos, ut possim renunciare quid agatur. Benè est. Jam veni, & vidi. Mirum quantum exclament afflictæ animæ omnium pœnarum generibus laceratæ. Misere mini mei, misere mini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Gravavit me iniquitas mea, & ab angustia mea avolare non possum. Sagittæ Domini intra me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. In me transferunt iræ ejus, & terrores ejus conturbaverunt me. Omnes fluctus suos induxit super me, afflictæ sum, & humiliata nimis, quoniam comprehenderunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Dæmones me calum-

l Isai. 54. 8. 11. m 2. Reg. 14. 32. n Eccli. 24. 45.

niantur, & frendent adversum me: nunc impropert scelera, ad quæ falsis adulationibus pertraxerunt. Omnes amici mei dereliquerunt me, & non est auxilium mihi in me, nam & necessarii quoque mei recesserunt à me. Verumtamen non contradico sermonibus Sancti, sed hæc mihi consolatio, ut affligens me dolore non parcat: nec enim inde exibo, donec solvam universum debitum usque ad novissimum quadrantem. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec judicet causam meam, & faciat iudicium meum, educet me in lucem, videbo iustitiam eius. Sed vos qui vivitis, qui superstites estis, adjuvate infirmitatem nostram, onera nostra portate; non enim opus est sanis medico, sed malè habentibus. Non exurimur in ea flamma, in qua dives cruciatur: ignis noster refrigerium admittit, & aquis vestris extingui potest. Sic animæ in Purgatorio constitutæ, & suam deplorant miseriam, & nostram implorant misericordiam, quatenus suffragiis nostris adiutæ ad patriam supernæ beatitudinis quantocypus introducantur.

§. II.

Quot, & quibus operibus animabus defunctorum suffragari possimus. Officium pro defunctis quam antiqua sit institutio. Cur certi quidam dies sacris pro mortuis offerendis tribuantur.

I. **S**unt autem quatuor bonorum genera, quibus potest viventium charitas animabus in Purgatorio decens suffragari. Nimirum eleemosynæ, jejunia, & alia quælibet opera pœnalia, orationes, & sacrosanctum Missæ sacrificium. De primis scriptum est, (a) *Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue.* De secundis refert (b) Beda testimonium An-

a Tob. 4. 18. b Beda lib. 5. Hist. cap. 12.

geli afferentis jejunia multos juvare, ut ante diem iudicii è probatorio igne eruantur. De tertiis dicit (c) Scriptura; *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* De quarto tandem, quod præcipuum est, (d) Jeremias sermone mystico testatur dicens, *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum, & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.* Nec enim cibarium panem, aut vinum Massicum, vel Falernum eos desiderasse putandum est, qui corrupto sensu, omnique saporis discretionem extincta conclamati jacebant in compitis sine ulla spe temporalis remedii. Alius panis, aliud vinum hic intelligitur, *Ecce dies veniunt, dicit Dominus per (e) Amos, & mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ: sed famem panis vivi, qui de cælo descendit, sitim vini refrigerantis, quod fiat in viventibus fons saliens in vitam æternam. Quid enim est bonum ejus, & quid pulchrum ejus, ait (f) Zacharias, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* Hic est panis, qui descendens in castra Madian, percussit tabernacula atque subvertit. Hoc est vinum quod gratis offertur sitientibus (g) *Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum.* An quispiam audire cupit parvulum aliquem morientem, & dicentem, (h) *Ubi est triticum, & vinum?* En virum illustrissimum, parvulum in oculis suis, magnum in oculis Domini (i) Petrum Damiani Cardinalem, qui à Desiderio Abbate Montis Casini alimenta post mortem his verbis exquirat. Quia infelix ego dum vivo præ desidiæ torpore non semino, post obitum meum, si supervixeris, de manibus tuis alimoniam spero, quatenus oblationis tuæ Sacramentum animæ meæ vertatur in epulum, & orationis tuæ sacrificium mihi vitale sit alimentum. Et quid mirum si

c 2. Machab. 12. 46. d Thren. 2. 12. e Amos 8. 11. f Zach. 9. 17. g Judic. 7. 13 h Isai. 55. 1. i Petr. Damian. l. 2. Epist. 14.

sacrę oblationis hostia refectio creditur esse defunctis, cum in alimenta vertatur aliquando etiam viventibus in periculis constitutis? Hęc sanctus Pater, qui quod posterius dixit exemplo comprobatur cujusdam fossoris factorum qui per annum rudibus obrutus in angustiis visceribus excavati montis vivus permansit, quod ejus uxor quotidie fecerat hostiæ salutaris Sacramentum pro anima illius, quem mortuum putabat, offerri. Is revera nescit lassari. ait (k) Chrysostronus, mori non potest, cui panis, cui vita Deus est.

II. Cum igitur viventium precibus, & suffragiis, fidelium defunctorum animæ à pœnis eruantur, alma mater Ecclesia primo quidem salubri consilio decrevit, ut in tremendis divini libaminis oblationibus eorum semper memoria à Sacerdotibus recolatur, quod olim fieri solebat recitatis ex sacris Diptychis mortuorum nominibus, ut ex sacris Canonibus constat, præsertim ex Epistola Joannis Constantinopolitani ad (l) Hormisdam Papam, & ex Epistola ejusdem Hormisdæ, Sunt autem Diptychæ duplices tabulæ, quæ à (m) Dionysio Arcopagita *ἱεραὶ μυχαι* vocantur, quarum una parte defunctorum, altera vivorum nomina inscribebantur. Deinde speciale officium pro defunctis instituit post reliquas Canonicas horas recitandum. Quamvis autem officii hujus, ut nunc est, institutio ignoretur, constat tamen consuetudinem orandi pro mortuis ab ipsis Apostolis emanasse, ut infra demonstrabo. Scio quidem Guilelmum Durandum Officii, de quo loquimur, ordinationem referre ad Origenem, cujus rei testes allegant nonnulli sanctos Isidorum, & Augustinum: scio etiam Arnoldum Vvion ejusdem Auctorem facere Amalarium, sed quod mala fide testes proferant antiquiores, haud digni plenaria fide credendi sunt. Ipse Amalarius agit de Officio Defunctorum lib. 4. de Ec-

k Chryf. serm. 166. in 40. jejuniis. l Hormisd. Ep. 24. m Dionys. c. 3. Eccl. hier.

cl. Officiis cap. 42. Quid verò in eo ordinando præstiterit, docet in libro de ordine Antiphonarii cap. 65. 66. & 79. Eadem ex causa opinio exploditur Isidori de Isolanis, qui ad Ambrosium, & Jacobi de Valentia, qui ad Augustinum originem referunt hujus officii. In hoc verò conveniunt omnes antiquissimum illud esse, & à primis Ecclesiæ Patribus institutum. Apud Maronitas, Melchitas, Cophotos, & alias nationes Orientales varia esse pro defunctis officia ex Apostolica traditione docet Abrahamus Ecchelenensis in notis ad librum Hebediesu de Scriptoribus Chaldæis p. 165. & sequentibus. Primas dumtaxat Vesperas habet, tres Nocturnos & Laudes. Nocturnos quædam Ecclesiæ certis diebus tres simul recitant, revocantque Agendam pro mortuis. Ab aliis alternatim, & seorsim dicuntur. Horis minoribus, & secundis Vesperis caret, tum quia humanæ vitæ occupationes tot precibus vacare Ecclesiasticos non sinunt: tum quia par erat ab aliis Officiis solemnioribus hoc discriminine has preces discerni: tum denique quia Sanctorum memoria cum Deo regnantium, & purgantium electorum commemoratio, non pari Psalmorum numero recelenda videbatur.

III. Solemus autem mortuorum memorias generaliter celebrare die post obitum tertia, septima, trigesima, & anniversaria: quæ institutio antiquissima est, ut ex Augustino, & aliis Patribus liquet. Ad has dies nonam, & quadragesimam adjunxit Simeon Metaphrastes in vita S. Theodosii Cœnobiarchæ, quas etiam commendant Eustrathius Presbyter tractatu de animis vita functorum apud (n) Photium; & Ambrosius in concione de obitu Theodosii. Sed frequentius habitatio septimi, trigesimi, & anniversarii. Mysticas harum dierum rationes explicant eleganter (o) Amalarius, & Alcuinus. Nam die tertia solemnior fieri solet

n Photius Cod. 171. o Amalar. l. 3. c. 44. & lib. 4. c. 42. Alcuin. in fine libri de divin. offic.

defunctorum recordatio, ut pius Dominus quicquid peccarunt cogitatione, verbo, & opere erga Deum, proximum, & seipfos misericorditer indulgendo sanctæ Trinitatis similitudinem in eis restaurare dignetur. Sicut autem Christus tertia die resurgens ex mortuis vitam nostram in melius reparavit: ita nos tertia die pro spiritibus mortuorum sacrificia offerentes spem futuræ resurrectionis, & secuturam beatæ perennitatis gloriam profiteamur. Septimo quoque die, quo numero universa eorum peccata deflemus. *Luctus mortui septem dies*, ait (p) Scriptura. Sic filii Jacob optimi patris celebrantes exequias impleverunt septem dies. An quia septima dies Sabbatum est, Dominum Sabbati precamur, ut requiem æternam eis donet, & amodò jam dicat spiritus, ut requiescant à laboribus suis? An verò quia anima tribus potentiis, corpus quatuor elementis constat, idcirco septenarium numerum observamus, ut anima corpori reconcilietur, & maculæ ex carnis contagione contractæ deleantur? Ad celebrandam verò trigessimam diem veteris Testamenti suffulsumus exemplo. (q) Scriptum est enim quod omnis multitudo filiorum Israël videns occubuisse Aaron, flevit super eum triginta diebus. Itemque (r) cum mortuus esset Moyles, fleverunt eum triginta diebus in campestribus Moab. Ternarius per denarium ductus tricenarius facit, per quod fides Trinitatis cum observatione præceptorum Decalogi significatur. Idèò trigesima dies in observatione est, ut animæ quiescentium delictorum obtineant remissionem, quæ transgrediendo decem mandata contra Patrem ex fragilitate, contra Filium ex ignorantia, contra Spiritum sanctum ex malitia commiserunt. Denique anniversariam diem repetimus, ne fortè criminibus nondum expiatis adhuc lustralibus flammis crucientur, nostrisque suffragiis indigeant, quæ quidem melius est, ut illis supersint, quam

p Eccli. 22. 13. Gen. 50. 10. q Num. 20. 30. r Deuter. 34. 8.

ut per oblivionem, vel incuriam desint. Porro annua sacra pro defunctis etiam ab Ethnicis fieri consueverunt, ut (f) Plato, & Thucydides testantur.

§. III.

Quo ritu officium Defunctorum celebretur. Dicta quedam de mortis recordatione, Qui mores Ethnicorum erga defunctos, deque variis sepeliendi modis. Qui mortui plangendi. Purgatorii acerbitas, & ad illud declinandum adhortatio.

I. **I**ncipit Officium istud absolutè sine solemnè divini Adjutorii invocatione, sine sanctissimæ Trinitatis glorificatione, sine benedictionibus, alijsque ritibus lætitiæ indicantibus, quia, ut notat (a) Amalarius, ad imitationem agitur Officiorum, quæ aguntur in morte Domini. Accedit quod in lege veteri præceptum erat, ne in sacrificio pro peccatis oleum lætitiæ & thus suavitatis admiscerentur: idè etiam in his precum oblationibus pro peccatis mortuorum suavità lætitiæ Cantica reticemus, ne fiat quod scriptum est, (b) *Musica in luctu importuna narratio.* A primis Vesperis inchoatur, quæ quinque Psalmorum modulatione complentur, ut Dominus noster Iesus Christus efficacissimo quinque vulnerum lavacro quicquid illi peccarunt per quinque corporis sensus abstergat. Sequitur Canticum B. Virginis, ut omnia eorum inquinamenta ipsa Deipara intercedente deleantur. Psalmum tandem 145. in fine recitamus, in quo exitum spiritus, & extincti corporis reversionem in terram suam commemoramus. Nocturnæ preces tribus Psalmis, totidemque lectionibus, & Responsoriis constant, ut percepta venia peccatorum cordis, oris, & operis Angelorum consortio, quorum triplex est Hierarchia, & ter triplex chorus aggregari, mereantur. In Laudibus

f Plato. 4. de legib. Thucid. lib. 3. a Annal. lib. 3. c. 43. b Eccli. 22. 6.

quinque Psalmos eodem quo in Vesperis mysterio decantamus. Tum per Canticum Zachariæ gratias agimus Domino, quia per viscera misericordiæ suæ visitavit sedentes in tenebris, & umbra mortis, & fecit redemptionem plebi suæ. Clauduntur Laudes Psalmo 129. qui est unus Gradualium, quem in persona cupientium ad Deum ascendere modulamur, ut de profundis, extremisque malis liberati refrigerii sedem obtineant, quietis beatitudinem, luminis claritatem.

II. Generaliter verò cum pro defunctis oramus, finis nostri recordamur. Mortui sunt illi, moriemur & nos: illi heri, nos hodie. Sed præstat de hac re virum doctissimum (c) Hugonem Eterianum audire. Inspice, ait, sepulchra mortuorum, & videre non renuas triste, & nequaquam delectabile spectaculum. Vide pulverem dissolutionis, & nostri fastus calamitatem sustine. Replere odore nimio, intolerabili fœtore. Patere fortiter evaporantem de putredine halitum, & tabem expirantem. Suffer vermium acervos aspicere. Intuere diligentius, si libet; discerne, si tibi posse suppetit. Apta rursus os ossi, & si vis singulas eorum quæ cernis soluta, partes partibus compone. Considera si vales, cujus hæc, cujus illa sit: quis iste, quis sit ille: utrum senex, an adolescens; felix, an pressus infortuniis vixerit, longævus, an citò vita functus, gloriosus, an ignobilis. Hæc expende, circumspice, quanto mœrore, quantaque maceraberis tristitia? Quò inquires, figura horum, & decor abiit? Quam ingratus est iste aspectus! Quam displicens, quam sordidus, & quam tristifer! Heu hanc sortem! Carnes solutæ sunt, viscera dirupta, partes disgregatæ, plasmationis, & fabricæ decor exterminatus. Ad horum certè similitudinem quisque nostrum in loculis deponetur, computrescet, deinde eadem vermium ingluvie consumptus dissolvetur. Intelligis, ô homo, quid dicatur? Cir-

c Hugo, Eter. lib. de Animar. regressu cap. 19.

cumspice

cum spice sepulchra, & vide ossa humanæ compaginis, reversusque ad te collacryma, ingemisce, suspira de profundo, animadvertite humanam calamitatem, qualem finem sortita sit animadvertito. Hæc, & alia lectu dignissima Hugo. Joannes autem (d) Chrysoctomus ad hujus quoque, & æternæ mortis contemplationem Theodorum lapsum hortatur his verbis. Perge quæso ad sepulchrum, contemplare pulverem, cineres, vermes, loci deformitatem, & amarè suspira. Atque utinam ad pulverem tantum hujusmodi damnum pertingeret. Verum interim à sepulchro, & his vermibus deduc oculos mentis ad vermem illum immortalem, ad ignem illum inextinguibilem, ad fremitum dentium, & extremam afflictionem. Hæc est nimirum mors secunda, quam timere debemus, mors animæ, mors æterna: mors enim corporis transitus est ad vitam, & ut rectè philosophatur (e) Marcus Antoninus Imperator, si quis eam per se intueatur, cogitationeque omnia ab ea separet, quæ ei inesse videntur, is jam nihil aliud existimabit esse mortem, quam opus naturæ. At verò puer est, qui naturæ aliquod opus formidat. Mortem itaque quotidie considerare, & contemplari, non autem timere debemus, ut ab ejus meditatione vitam sapienter instituire discamus. Sententia est enim sapientissimi inter Philosophos, veram solidamque Philosophiam in mortis contemplatione sitam esse.

M E T R V M X X V I I I .

N Il me amplius cultos legere libros juvat,
 Et noctu ad tremulas evigilare faces.
 Quicquid lycæum, porticus quicquid sonat
 Despicio, & quicquid Castalis unda rigat,
 Iam noli putri squallidas chartas situ
 Excutere, & vigili volvere scripta manu.

d Chryf. ad Theod, lapsum paræ n. 1 e M. Antonin. lib. 2. de se ipso.

Docere parvus plura me potest cinis,
 Dum pede nobilium contero membra ducum.
 Cessate mœstis questibus funus sequi,
 Si patris, aut nati stamina Parca secet.
 Sincera amarum comprimat luctum fides,
 Discite, quid mutis vocibus urna sonet.
 Quod cernitis cadaver in me conditum
 Nunc mage Riphæo diriguisse gelu?
 Non semper esca vermibus fœdis erit,
 Nec rigidus semper conteget ossa lapis
 Sed surget arcta vincla dissolvens necis,
 Cum dabit extremum buccina in orbe sonum.
 Non ergò mors est horrida, ut vulgus putat,
 Nec miserum ut vivas est periisse semel.
 Quid larva inanis incutit viris metum?
 Mors nihil horrificum, quod timeatur, habet.
 Hæc post tumentis naufragum murmur maris
 Navibus optata dat statione frui.
 Hæc post laborem præmium justis refert,
 Matris & in gremio corpora fessa locat.
 Hæc vitamors est, sic graves tradunt sophi:
 Mors est in mundo vivere, vita mori.

III. Solemne fuit apud omnes nationes pietate uti
 erga defunctos. Quia verò & ipsis Ethnicis id unum
 erat justitiæ genus, factum est ut parentalia sacrifi-
 cia, & funerandi celebritas justa dicerentur. Curatio
 autem funeris, inquit (f) Augustinus, conditio sepul-
 turæ, pompa exequiarum magis vivorum solatia sunt,
 quam subsidia mortuorum. Nec idè tamen contem-
 nenda, & abjicienda sunt corpora defunctorum, maxi-
 meque justorum, ac fidelium, quibus tanquam orga-
 nis, & vasis ad omnia bona opera sanctus usus est Spi-
 ritus. Vnde & antiquorum justorum funera officiosa
 pietate curata sunt, & exequiæ celebratæ, & sepultu-
 ra provisa: ipsique cum viverent de sepeliendis, vel

f Aug. lib. de cura pro mortuis gerenda.

etiam transferendis suis corporibus filiis mandaverunt. Quare, ut scribit (g) Iulianus in Prognostico, quicquid impenditur humano corpori non est præsidium salutis, sed humanitatis officium secundum affectum, quo nemo unquam carnem suam odio habuit. Valeat Stoicorum rigida nimis, & inhumana secta, quibus nihil interest humine an sublimè putrescant. Neminem de supremo officio rogo, ait (h) Seneca, nulli reliquias meas commendo: ne quis insepultus esset, rerum natura prospexit. Nimis barbaræ fuerunt gentes, quæ sepelire cadavera non probarunt. Hujusmodi fuisse Perse, quorum pessimus fuit mos feris dilaniandos proicere mortuos, si vera tradunt (i) Agathias, & Theophylactus Simocatta. Legimus etiam Parthorum sepulturam aut avium, aut canum laniatus olim fuisse. Apud quosdam immanes populos narrat (k) Solinus usu receptum esse, ut à propinquis consumantur defuncti, aded quidem ut objurgentur ægri frequenter, quod carnem suam faciant deteriore. Ponti Euxini incolæ, teste (l) Tertulliano, parentum cadavera convorant: qui non ita decesserint, ut escatiles fuerint, maledicta mors est. (m) Modestinus I. C. proponit quemdam in suo testamento hæredem scripsisse sub tali conditione, si reliquias suas in mare abiecisset. De astuta quadam manu sic canit Horatius. (n)

Me dicam sene quid factum est: Anus improba Thebis

Ex testamento sic est elata cadaver

Vndum oleo largo nudis humeris tulit hæres,

Scilicet elabi si posset mortua? credo

Quod nimium institerat viventi.

Nota est apud (o) Satyricum illius barbaries, qui mortui proximus post conditum testamentum; Omnes, inquit, qui legata habent, hac conditione percipient,

g Iulian. lib. 1. Prognost. c. 18. h Seneca Ep. 93. i Agath. hist. lib. 1. Simocatta. lib. 3. Hist. c. 7. k Iustinus Hist. l. 41. Solinus cap. 55. l Tertullian. lib. 1. adv. Marcionem. m l. quidam ff. de cond. t. finem. institut. l. 2. Sat. 5. n l. 2. Sat. 5. o Petr. Aib. prop.

si corpus meum in partes conciderint, & astante populo comederint. (p.) Silius Italicus tumuli, & cinerum discordes sententias apud diversas gentes his verbis describit :

*Tellure, ut perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscenus consumit corpora vultur.
Regia cum lucem posuerunt membra, probatum est
Hircanis adhibere canes. Ægyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguem haud separat umbram!
Exhausto instituit Pontus vacuare cerebro
Ora virum, & longum myrrha recondit in ævum,
Quid qui reclusa nudos Garamantes arena
Infodiunt; quid qui sevo sepelire profundo
Exanimis mandant Lybicus Nasamones in oris?
At Celta vacui capitis circumdare gaudent
Ossa (nefas !) auro, & mensis ea pocula servant.
Cecropida ob patriam Mavortis sorte peremptos
Decrevere simul communibus urere flammis.
At gente Scythica suffixa cadavera trunco
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.*

Differunt de eadem re (q.) Cicero in Tusculanis, & Sextus Empyricus in Pyrrhoniis.

IV. Irrident etiam mortuorum curam, qui nihil hominis putant superesse post mortem, cujusmodi fuerit (r.) Lucretius, & Lucianus. At hi rationem in vinculis habentes brutalem animum humano exuvio cætabant. Non sic Romani, & aliæ nationes politioribus disciplinis excultæ: magno enim apparatus suorum funera curabant, & corpora ingesta humo sepelientes terræ tanquam magnæ parenti commendabant. Sed ne plura hic de funeribus dicam, viri docti præoccuparunt quorum nomina in fine capitis recitabo. Præstat autem hoc loco illud Christianis ingerere, quod

p. lib. 15. q. Cic. 1. Tuscul. Sext. Emp. lib. 3. Pyrr. hypot. c. 24. r. Lucret. lib. 3. Lucian. de lectu.

Charondas apud (*f*) Stobeum monet , defunctorum unumquemq; non lacrymis, aut miseratione, sed bona recordatione, & fructuum quotannis nascentium oblatione honorandos esse. Aliqui enim postquam inutilibus lacrymis, fœmineoque vlulatu suorum transitum deplorarunt, nullam amplius de anima defuncti curam habent, ac si nulla spes esset futuræ resurrectionis. (*r*) Chrysostomus luctum prohibens pro mortuis, Dic mihi, ait, quid sibi volunt claræ lampades; An non eos tanquam Athletas deducimus? Quid autem Hymni? An non Deum glorificamus, & gratias agimus quod eum qui excessit iam coronaverit; Quod à laboribus liberaverit; Quod ejecto metu eum apud se habeat? Non ideo sunt Hymni; Non ideo Psalmodiæ; Hæc omnia sunt lætantium. (*u*) Idem alibi. Luge, inquit, infideles, luge eos, qui nihil ab infidelibus differunt, qui sine illuminatione, sine signaculo decesserunt. Hi lamentis digni sunt, hi lacrymis, hos lugeamus. Verè enim moritur apud Deum, ut scribit sanctus (*x*) Gaudentius, qui ab Apostolicæ fidei veritate discedit; cui Christus Deus, qui vita est, amputatur. Quod si manantes ab oculis lacrymas cohibere non potes, ostendet tibi (*y*) Ambrosius quem mortuum debeas flere. Habet unusquisque quos fleat mortuos suos, ait ille. Mortui sumus quando peccamus, quando implemur ossibus mortuorum. Cui consonans (*z*) Absalon Abbas; Plange, inquit, mortuum tuum. Mortuus tuus spiritus tuus est multitudine scelerum tanquam plagis multis extinctus. Non est hic mortuus quatriganus in sepulchro, qui à memoria tua iam exciderit: non est mortuus in porta, qui iam evanescat ab oculis tuis: sed est in domo tua, præ oculis tuis, ut semper eum videas, & horrore concutiaris, & inde-

f Stobeus ser. 42. *r* Chryf. Hom. 4. in ep. ad Hebr. *u* Idem Hom. 3. ad Philip. *x* Gaud. in Præf. ad Benevolam. *y* Ambros. in Luc. c. 6. *z* Absal. Abb. serm. 31. qui est 3. in Annunc.

finenter plangas mortuum, cui viventi placere noluit. Non dico omnem luctum omnem miserationis affectum excludendum esse in amissione suorum, cum sanctos Patres in morte amicorum, & consanguineorum passim flevisse legamus: sed hoc moneo, juvandos potius esse defunctos orationibus, aliisque suffragiis, quam planctu, & lamentis, quæ nihil eis profunt. Lex charitatis ad hoc nos urget, & obstringit. Charitas enim fortis esse dicitur sicut mors, dura sicut infernus æmulatio, quia, ut (a) Philo Carpathiorum Episcopus scribit, ita obfirmatur animus charitate Dei, ac proximi, ut vel ad inferos preces penetrare faciat divina gratia nixus ad sublevandas animas purgandorum.

V. (b) *Quaecumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis: hæc est enim lex & Prophetæ, dicit Dominus Salvator noster.* (c) *Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Quare si quis defunctis misericordiam præstiterit, & ipse misericordiam consequatur, cum ad eluendas culpas in ardentissima purgatorii fornace cruciabitur. Quis enim tam perfectus, tam sanctus est, ut cum exierit è vita, nihil illi debeat igni: qui gloriari possit, & dicere, Mundum est cor meum, purus sum à peccato? Pauci quidem sunt electi, sed inter illos paucissimi sunt ita perfecti, ut omnem purgationem impleverint in hac vita. Consigno hoc caput aurea parænesi dulcissimi Patris (d) Bernardi. De reliquo, fratres, dico vobis, si hæc assiduè cogitaretis, non tam facilè in vanis cogitationibus, & otiosis sermonibus, in jocis, & scurrilitatibus laberemini, quia in his multum perditis, & de vita vestra, & de tempore vestro. Volat irrevocabile tempus, & dum creditis vos cavere pœnam istam minimam, incurritis ampliorem. Illud enim scitote, quia

a Cant. 8. 6. ac ibid. Philo in comm. b Matth. 7. 12. c Luc. 6. 38. d Bernardi ser. de obitu Viphertij.

post hanc vitam in purgabilibus locis centupliciter, quæ fuerint hic neglecta, redduntur usque ad novissimum quadrantem. Scio ego, quia durum est homini dissolutum apprehendere disciplinam, verboso silentium pati, vagari solito stabilem permanere, sed durius, & multo durius erit futuras illas molestias tolerare. Et ne fortè parvipendens Purgatorii acerbitatem, non ad te pertinere dicas, quamdiu moreris in illo, dummodò tandem pervenias ad vitam æternam; suggillat te sanctus (e) Cæsarius Arelatensis Episcopus his verbis. Nemo hoc dicat, fratres charissimi, quia ille ipse Purgatorius ignis durior erit, quam quicquid potest pœnarum in hoc seculo aut cogitari, aut videri, aut sentiri. Suggillat te quoque (f) Petrus Archidiaconus Bathoniensis dicens. O insensati, & cæci! *Si laverit Dominus sordes filiarum Sion in spiritu iudicii, & spiritu ardoris; nonne consultius vobis erat brevi contritione cordis, & confessione purgari, quam illud incendium expectare, quod licet non sit æternum, omnes dolores vitæ præsentis, omnes angustias nostræ sensualitatis excedit?*

VI. Heu quantò melius nunc arderemus delectabili amore, quam tunc illo pœnali ardore! Quanto suavius nunc igne amoris purgaremur, ut mundanum in nobis non relinqueretur quod mundi incendio obnoxium inveniretur: sed sicut tribus pueris ventus roris fieret nobis fornax Babylonis. (g) Alioquin si tepidè, & negligenter viventes ligna, fœnum, stipulam nobis coacervamus, & tantam ignium materiam hinc nobiscum portamus, cum examen illius Purgatorii tales intraverimus, quis poterit de nobis habitare cum igne devorante? aut quis habitabit ex nobis cum ardoribus sempiternis? quando omne etiam vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. Scio

e Cæsar. Hom. 8. f. Petr. Blesen. Ser. de transfig. g Guerr. Abb. Ser. 1. in Quadrag.

344 DE OFFICIO PARVO B. VIRGINIS.
quidem, quia si satis arderem igne charitatis, de me
quoque diceretur (h) *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Nunc autem si purgari non mereor
igne dilectionis; utinam vel purgarer alicujus igne passionis, fieretque mihi, quod Propheta imprecatur sibi;
(i) *Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis.* Utinam qui cœpit ipse
me conterat, solvat manum suam, & succidat me: & hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non
parcat. Verumtamen nosti Domine infirmitatem figmenti mei. Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam, aut quis finis meus, ut patienter agam? (k) *Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.* Hoc igitur peto Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Respice infirmitatem meam, & secundum illam moderare manum tuam, ne vehementia verberis frangat patientiam cordis; sed magis tribulatio patientiam operetur, patientia probationem, probatio spem. Væ autem mihi, si quotidie uror, & non emundor, ut & de me dici contingat. (l) *Multo labore sudatum est, & non exiit de anima rubigo ejus neque per ignem.* Væ mihi, si mundari in illa dumtaxat die poterō, quando sedebit ipse judex quasi ignis conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi. Audiam itaque Apostolum dicentem, (m) *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis: & dum tempus habemus, operemur bonum.* Audiam consilium (n) Sipientis, qui ait: *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas.*

i Habic. 3. 16. k Job. 6. 9. l Ezech. 24. 12. m 2. Cor. 6. 2. Galat. 6. 10.
n Eccles. 9. 10.

§. IV.

Indicantur Auctores, qui fidem Purgatorii, ritumque orandi pro defunctis astruunt. Addita quedam ex profanis scriptoribus de funerandi ratione.

I. **N**on sine nutu, & providentia Dei factum arbitror, ut receptos Ecclesiæ ritus ab ipsa Apostolorum ætate ad hæc nostra tempora viri doctissimi divinitus excitati, & scriptis illustraverint, & moribus approbaverint. Præviderat enim Spiritus sanctus in extrema hac delirantis mundi senecta improbos Hæresiarchas futuros, qui suggerente inimico universam Ecclesiasticam Hierarchiam convellere, & perturbare conarentur. Quod cum in cæteris bonis operibus, tum maximè in iis quæ pro defunctis fieri solent abrogandis, irritò licet conatu, vehementius tentarunt. Ut fidem igitur liberem, quam nuper dedi, eademque opera hujus sacri ritus antiquitatem ostendam; viros præstantes, veteresque scriptores (servata quantum fieri poterit temporum serie) breviter indicabo, qui fidem Purgatorii, ritumque orandi pro defunctis semper in Ecclesia viguisse disertis verbis testantur.

Primum locum tribuo liturgiis Sanctorum Iacobi maioris, & minoris, Matthæi, & Marci, in quibus speciales sunt orationes pro spiritibus quiescentium. Sequitur Dionysius Areopagita, qui in libro de Ecclesiastica Hierarchia, postquam disseruit de actibus Hierarchicis, qui fiunt circa ingredientiæ Ecclesiæ, & circa procedentes, ac proficienæs in ea; de his actibus deinde tractat, qui circa ex ea egredientes, videlicet circa defunctos, exercentur. Hunc comitantur plures ejusdem spiritus, nimirum Clemens Rom. ep. 1. & lib. 8. const. Apostolicis cum Notis Francisci Turriani. Hermes in Pastore visione 3. Tertullianus lib. de testim. animæ cap. 4. de corona militis cap. 3. de exhor. Castitatis cap. 11. de Monogamia cap. 10. de Resurr. c. 43. cum Notis Iacobi Pamelii. Origenes Hom. 3. in Iob. Hom. 14.

in Levit. & 6. in Exod. Cyprianus lib. 1. ep. 9. Zeno Veronen. Serm. de Resurrect. Athanasius ep. ad solitariam vitam agentes, & qu. 34 ad Antiochum. Lactantius Firmianus lib. 7. cap. 21. Cyrillus Hierosolymit. catech. 5. mystagogica, Euseb. Cæsarien. lib. de vita Constantini c. 60. & 71. Ephrem Syrus paræn. 49. & in testamento cum scholiis Gerardi Vossij. Nazianzenus orat. 10. in obitu Cæsarii fratris. Epiphanius lib. 3. hæc. 75. & in fine ejusdem libri. Basilius Magnus in cap. 6. & 9. Isaia. Ambrosius orat. de obitu Satyri, itemque de obitu Valentiniani, & Theodosii, & lib. 2. ep. 8. de obitu sororis. Gregorius Nyssenus orat. de dormientibus. Hieron. ep. ad Pammachium de obitu Paulinæ. lib. 1. adv. Pelagianos in cap. 1. Ezechiel. & in fine Comment. in Isaiam. Chrysostomus Hom. 32. & 35. in Matth. Hom. 61. in Ioann. Hom. 41. in 1. ad Cor. Hom. 21. in Act. Apost. Serm. 3. in Ep. ad Philipp. Hom. 69. & 70. ad populum Antiochenum. Homilia vero 35. in Matthæum ostendit multis rationibus satius esse corpora mortuorum putrescere, & dissolvi, quam integra conservari. Augustinus integro lib. de cura pro mortuis gerenda. lib. 9. conf. c. ult. ep. 64. ad Aurel. Ser. 31. & 33. de verbis Apost. Ser. 41. de Sanctis. Auctor Ser. ad fratres in Eremo Ser. 44. Paulinus ep. ad Alithium, & ad Pammachium, itemque ep. 5. ad Delphinum, & paraphr. in Psalm. 1. Theodoretus lib. 5. hist. c. 26. Socrates lib. 7. c. 25. Eusebius Emiffenus, seu verius Eucherius Lugdunensis Hom. 3. de Epiph. Victor Vticen. lib. 2. de persecut. Vandal. Cæsarius Arêlaten. Hom. 8. Boëthius de consol. Philos. lib. 4. prof. 4. Io. Climacus gr. 4. Gregorius Magnus in 1. Reg. lib. 2. cap. 3. in 1. Pf. ponit. v. 1. & passim lib. 4. Dialog. Ioannes Moschus in prato spirit. c. 24. & 44. Isidorus lib. 1. de Eccl. officiis c. 18. Eligius Noviomen. Hom. 8. Bonifac. Archiepif. Monguntin. & Martyr. ep. 35. 36. 70. 84. 90. & alibi. Iulianus lib. 1. Prognosticon c. 18. usque ad finem libri, & rursus lib. 1. ferè pertorum. Anastasius Nicænus q. 206 in scripturam. Beda in pf. 37. & lib. 5. hist. c. 13. Ioannes Damascenus orat. de iis, qui in fide dormierunt. Germanus Constantinopol. in Theoria rerum Ecclesiasticarum. Amalatus supra citat. Haymo Halberstatensis lib. 2. in Isaiam c. 28. & in cap. 3. 1. ad Cor. Metaphrastes in vitis Pachomii, & Theodosii Abb. & Eusebiæ hospita. Rabanus lib. 2. de inst. Cleric. c. 44. Regino Abbas lib. de disciplina Ecclesiast. c. 190. Luitprandus Ticinen. l. 4. hist. c. 7. Petrus Dam. Ser. 2. de S. Andrea, & Ser. de S. Nic. Theophylactus in c. 12. Lucæ. Anselmus Cantuar. seu verius Petrus Babyon. iu c. 12. Matth. Idem Anselmus, vel sub eius nomine Hervæus in c. 3. 1. ad Cor. Oecume-

nus item in c. 5. 1. ad Cor. Sigibertus in Chronicis an. 958. Hugo Victorin. lib. 2. de Sacram. p. 16. c. 4. & 6. Petrus Venerab. passim lib. 1. de miraculis. Rupertus Abbas in Genes. lib. 3. cap. 32. Bernardus Serm. 66. in Cant. Serm. de quinque Regionibus, & in obitu Umberti. Petrus Cellensis lib. de Panibus cap. 7. Eckbertus Monachus Schonaugiæ Serm. 9. adv. Catharos. Arnoldus Abbas Bonavallistract. de 7. verbis Domini in cruce c. 2. Nicephorus Gregoras lib. 3. & 9. histor. Thomas Valdensis tom. 3. tit. 11. c. 107. Bernardus contra Valdenses c. 9. 10. 11. Ermigardus contra eosdem c. 17. Ite Petrus Pisichdorsus cap. 21. & 22. Scholastici omnes cum Magistro 4. Sent. d. 44. & 45. & cum D. Thoma in sup. 3. p. qu. 70. & 71. Bonaventura in Breviloquio p. 7. c. 2. & tom. 3. Serm. de animabus. Gennadius Patriarcha Constantinopol. expos. pro Conc. Florent. c. 3. *Recensiones omitto.* Sunt autè inter hos præcipui. Baronius ann. Christi 34. 310. & seqq. item an. 226. n. 12. Antonius Demochares diffusè ex Concilis, ex Patribus, aliisque Doctoribus lib. 4. de Missac. 18. Bellarminus tom. 2. controv. libris duobus de Purgatorio. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 45. cum trib. sequentibus. Alphonsus à Castro v. Purgatorium. Eckius c. 25. Enchiridii. Antonius Augustinus in epit. Iuris. Vet. Pontificii lib. 27. Martinus Perez 3. p. traditionum. Iodocus Coccius tomo 2. sui præclarissimi thesauri lib. 7. art. 5. ubi citat plures Rabbinos, qui Purgatorium admittunt: & lib. 10. art. 6. Theodorus Peltanus in suis tract. de igne Purgatorii, de suffragiis defunctorum, de sepulturis, & anniversariis. Petrus Tyræus de multiplicibus suffragiis defunctor. Iac. Gretzerus de receptaculis subterraneis animarum, & de funere Christiano. Iacobus Gualterus in Tab. Chronographica verit. 10. Ioseph. Vicecomes libr. quart. de antiquis ritibus Missæ. Henricus Spondanus in doctissimo, & eruditissimo operè de sacris Cœmeterijs. Curam autem mortuorum, & fidem Purgatorii à primò parente Adamo usque ad nostra tempora semper viguisse ostendit in Notis Chronicis Genebrardus.

II. Cæterum de funeribus, variisque ritibus sepeliendi cadavera multa quoque ex profanis Scriptoribus colligi possunt, è quibus constat etiam ab infidelibus magnam curam adhibitam, ut iusta mortuis persolverentur. Extant de hac re in Codicibus civilium legum insignes tituli de Religios. & sumptibus, funerum, de mortuo inferendo, de sepulchro violato, de cadaveribus punitorum, de debita impensa in exequiis, & ne

defuncti, seu funera eorum injurientur à creditoribus. Copiosè etiam differunt de ritibus antiquorum fune-
rum Scriptores qui sequuntur, & alii plures, quos
isti citant, & commendant.

Ioannes Rosinus lib. 5. Rom. antiquit. c. ult. additis Thomæ Demp-
steri Paralipomenis. Læl. Bisciola Horar. sub. l. 5. c. 1. Lilius
Giraldus lib. de vario sepeliendi ritu, Joannes Kuchmannus Lu-
becensis, qui Romanorum funerum solemnitates libris quatuor
complexus est, Jacobus Gutherius libris tribus de jure Manium,
Spondanus in laudato opere de sacris cœmeteriis, Philippus Clu-
verius l. 1. Germaniæ antiquæ cap. 53. Alexander ab Alexandro
dierum Genialium l. 3. c. 2. & 7. Cœlius Rhodiginus l. 17.
antiq. lect. c. 19. 20. & 21. Iustus Lipsius l. 1. lect. c. 6. ad l. 4.
Annal. Hieronymus Magius var. lect. l. 1. c. 13. & l. 2. c. 17. us-
que ad 22. Ludovicus Cartio l. 1. emend. c. 6. Vvolfgangus Lazius
comment. Reip. Rom. l. 3. c. ult. Cicero 2. de legibus. Onofan-
der in Strategico c. 36. cum notis Ioannis Chokicri Leodiensis.
Ianus Durantius Casellius l. 1. var. c. 4. & l. 2. c. 3. Lucianus in
dialogis mortuorum. Herodianus l. 4. hist. Diodorus Siculus l.
2. c. 2. & 5. & l. 4. c. 1. Casar l. 5. de bello Gallico. Ludi fune-
bres quando, & cui primum instituti fuerint, narrat Pausanias in
Arcadicis. Idem in Messenicis edictum olim ait, ut veste pulla
prosequerentur omnes funera optimatum. Faces, & candelas adhi-
bitas in funeribus constat ex Tacito 2. Ann. Persio sat. 3. Seneca
de Tranquillit. animi c. 11. Suetonio in Augusto, & ex D. Hie-
ronymo adv. Vigilantium. Cantu prosequi mortuos ad sepulturam
plurimarum gentium instituta sanxerunt, teste Macrobio in somn.
Scip. l. 2. cap. 3. Græci defunctos osculabantur, quam consuetudi-
nem commemorat Euripides in Alcestide: sed inhibitum postea
fuit huiusmodi osculum à Conciliis Antissidorensi, & Matisconen-
si. Pompas funebres Italico idiomate describit Franciscus Perucius.
Quædam item de funeribus tractat Natalis Comes in Mytholo-
gicis l. 1. c. 13. Dabantur olim convivia in mortuorum memoriam,
de quibus Synesius ep. 3. Chrysofostomus hom. 28. in c. 1. primæ
ad Corint. quorum etiam abusum damnant Zeno Veronensis in
Psalm. 49. & Gaudentius tract. 4. de Paschate. Petrus Gregorius
Tholosanus l. 1. de immortal. animor. ex corporum mortuorum
cura argumentum desumit ad probandam animæ immortalitatem.
Ob hanc enim nistus est unicuique à natura amor, & cura proprii
corporis etiam post mortem. Olympias Alexandri Magni mater,
cum Cassandri iussu interficeretur, capillis, & veste se honestè
composuit, ne quid posset in cadavere inhonestum videri Nar-

rat id ex Trogo Pompeio Iustinus in fine l. 15. Similia refert de Polyxena Euripides in Hecuba v. 68. & Ovidius 13. metam. v. 477. De Lucretia idem Ovidius 2. Fast v. 83 de Cornelia Vestali Plinius l. 4 ep. 11. De Glaucia Statius 2. Sylvar v. 154. De Cleopatra Florus l. 4. De Cæsare Suetonius. De Virginibus Milefiis Aulus Gellius noctium Artic. l. 15. c. 10.

Sat dictum de hac re. Illud autem in fine monendum, ut cum oramus pro mortuis, mortis quoque nostræ recordemur, sicut scriptum est: *Memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.*

CAPUT XIV.

DE PSALMIS POENITENTIALIBUS,
& Litanis.

§. I.

Pœnitentiæ utilitas, & effectus. De Psalmis Pœnitentialibus, eorumque usu. Laudes pœnitentiæ. Cur septem tantum sint Psalmi Pœnitentiales.

I. **C**Adit infelix homo in foveam peccati mortalis, & non adjiciet ut resurgat: infigitur in limo profundi, & non est substantia: infernalis tyranni servituti se subjicit, & non est qui redimat: bibit sicut aquam iniquitatem amarissimum virus, & nemo est qui alexipharmacum misceat: à planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas; vulnus, & livor, & plaga tumens, & non est qui circumliget, aut curet medicamine, aut foveat oleo: nisi respiciens desuper Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis manum porrigat adjutricem Lapsus enim ex voluntate homo, inquit (a) Bernardus, non æquè ex voluntate resurgere jam liberum habet, quia etsi datum fuit

a Bern. de grat. & lib. arbitrio.